

PRAKSISOVERSIGT · FORVALTNINGSRET

Praksisoversigt over videnskabelig uredelighed (lov om videnskabelig uredelighed m.v.)

Nævnets afgrænsning af fabrikation, forfalskning og plagiat efter 2017-lovens § 3

Version 1 Opdateret 6. jun. 2026 1 afgørelser · 2019-2019

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Nævnet for Videnskabelig Uredelighed (NVU) behandler sager om de mest alvorlige brud på forskningsintegriteten – fabrikation, forfalskning og plagiat – som er begået forsætligt eller groft uagtsomt. Retsgrundlaget er lov om videnskabelig uredelighed m.v. fra 2017, der afløste den tidligere UVVU-ordning og præciserede uredelighedsbegrebet til alene at omfatte de tre kerneforhold (FFP). Praksis fra NVU viser, at nævnet konsekvent afgrænser sin kompetence over for tvivlsom forskningspraksis, stiller krav om klar overvægt af sandsynlighed som bevisstandard og foretager en konkret vurdering af tilregnelse for hvert enkelt påstået forhold.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Videnskabelig uredelighed er efter lovens § 3, stk. 1, nr. 1, afgrænset til tre kerneforhold: fabrikering, forfalskning og plagiering, begået forsætligt eller groft uagtsomt ved planlægning, gennemførelse eller rapportering af forskning.
- 02** Tilregnelseskravet følger dansk rets sædvanlige forståelse af forsæt og grov uagtsomhed – den skærpede vurdering fra Østre og Vestre Landsret under UVVU-ordningen blev eksplicit ikke videreført med 2017-loven.
- 03** Bagatelgrænsen i § 3, stk. 2, nr. 1, udelukker fabrikation, forfalskning og plagiat der kun har haft ringe betydning ved planlægningen, gennemførelsen eller rapporteringen af forskningen.
- 04** Nævnet vurderer ikke videnskabelige teoris holdbarhed eller forskningskvaliteten af et videnskabeligt produkt – disse spørgsmål falder uden for uredelighedsbegrebet.
- 05** Selvplagiat (genbrug af egne tekstpassager) og forfatterskabstvister behandles som tvivlsom forskningspraksis af forskningsinstitutionerne, ikke som videnskabelig uredelighed af nævnet.
- 06** Plagiering forudsætter en tilegnelse af andres ideer, processer, resultater, tekst eller særlige begreber uden retmæssig kreditering – et væsentligt parameter er, om der er sket vildledning om forskerens egen indsats.
- 07** Fabrikering omfatter uoplyst konstruktion af data eller substitution med fiktive data – begrebet data forstås bredt som bl.a. primært materiale, målinger, optegnelser og resultater.

- 08** Forfalskning kræver, at manipulation, ændring eller udeladelse medfører at forskningen fremstår misvisende – det er ikke kun resultater men hele præsentationen der skal vurderes.
- 09** Nævnet kan afvise sager der er åbenbart grundløse, falder uden for kompetencen, har meget lille tilknytning til Danmark, eller hvor omkostningerne ikke står i rimeligt forhold til betydningen.
- 10** Bevisstandarden er klar overvægt af sandsynlighed – en civilretlig standard, ikke den strafferetlige standard ud over enhver rimelig tvivl.
- 11** Forskningsinstitutionen har pligt til at modtage og førstebehandle anmeldelser og skal inden tre måneder udarbejde en redegørelse og oversende sagen til nævnet.
- 12** NVU's afgørelser kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, men kan prøves ved de almindelige domstole.
- 13** Ved konstatering af uredelighed kan nævnet henstille til tilbagetrækning af det videnskabelige produkt og orientere institutionen, arbejdsgiveren, udgiveren og eventuelle fonde.
- 14** Inhabilitet blandt nævnets medlemmer bedømmes efter forvaltningslovens almindelige regler – ansættelse ved samme universitet som en anmelder er ikke i sig selv inhabilitetsgrund.

Lovgrundlag og lovens formål – fra UVVU til Nævnet for Videnskabelig Uredelighed

§ 1

Lov om videnskabelig uredelighed m.v. trådte i kraft den 1. juli 2017 og afløste den hidtidige regulering i lov om forskningsrådgivning m.v. med tilhørende UVVU-bekendtgørelse. Lovens formål er efter § 1 at styrke troværdighed og integritet i dansk forskning ved at fastlægge rammer for håndtering af videnskabelig uredelighed og tvivlsom forskningspraksis.

Baggrunden for loven var bl.a. et ekspertudvalg nedsat af uddannelses- og forskningsministeren primo 2015, der afgav 12 anbefalinger til tilpasning af rammerne for UVVU. Siden 1992 havde der eksisteret en central myndighed til behandling af de alvorligste brud på forskningsintegriteten – først som forsøgsordning på det sundhedsvidenskabelige område, fra 1998 udvidet til alle videnskabelige discipliner fordelt på tre fagspecifikke udvalg (UVVU).

En central nyskabelse i 2017-loven var præciseringen af uredelighedsbegrebet. Under den tidligere ordning omfattede definitionen også "andre alvorlige brud på god videnskabelig praksis", hvilket ifølge forarbejderne havde været "vanskelig at håndtere i praksis" og blev "kritiseret for at være for bred og skønspregt". Den nye lov afgrænsede uredelighed til alene at omfatte de tre kerneforhold: fabrikering, forfalskning og plagiering (FFP).

Loven finder anvendelse på forskning udført med hel eller delvis offentlig dansk støtte, eller forskning udført ved en offentlig dansk forskningsinstitution.

LOV

[Lov om videnskabelig uredelighed m.v. § 1](#)

[Lov om videnskabelig uredelighed m.v. § 2](#)

Definitionen af videnskabelig uredelighed – § 3 og dens tre kerneforhold

§ 2

Lovens § 3, stk. 1, nr. 1 definerer videnskabelig uredelighed som fabrikering, forfalskning og plagiering, som er begået forsætligt eller groft uagtsomt ved planlægning, gennemførelse eller rapportering af forskning. De tre kerneforhold defineres nærmere:

- **Fabrikering** (nr. 2): Uoplyst konstruktion af data eller substitution med fiktive data. "Data" forstås i bred forstand – bl.a. primært materiale, målinger, optegnelser og resultater.
- **Forfalskning** (nr. 3): Manipulation af forskningsmateriale, udstyr eller processer samt ændring eller udeladelse af data eller resultater, hvorved forskning fremstår misvisende. Det er hele præsentationen af forskningen – data, metoder, fortolkning og resultater – der skal vurderes.
- **Plagiering** (nr. 4): Tilegnelse af andres ideer, processer, resultater, tekst eller særlige begreber uden retmæssig kreditering.

Forarbejderne fremhæver, at et væsentligt parameter ved plagiering er, om der er sket en vildledning i forhold til forskerens egen indsats i forbindelse med det videnskabelige produkt. **Selvplagiering** – fx genbrug af egne tidligere tekstpassager – vil derimod alene kunne behandles som tvivlsom forskningspraksis. Ligeledes forventes **forfatterskabstvister** som udgangspunkt håndteret som tvivlsom forskningspraksis.

Bagatelgrænsen i § 3, stk. 2, nr. 1 udelukker tilfælde af FFP der kun har haft ringe betydning ved planlægningen, gennemførelsen eller rapporteringen af forskningen. Forarbejderne nævner som eksempler plagiering af ubetydelige passager i metodeafsnit og perifere fabrikeringer af mindre omfang uden indvirkning på den udførte forskning.

LOV

Lov om videnskabelig uredelighed m.v. § 3, stk. 1, 2

Tilregnelseskravet – forsæt og grov uagtsomhed efter dansk rets sædvanlige forståelse

§ 3

Et forhold kan kun kvalificeres som videnskabelig uredelighed, hvis det er begået forsætligt eller groft uagtsomt. Forarbejderne til 2017-loven tager eksplicit stilling til tilregnelseskravets indhold i lyset af to centrale landsretsdomme under den tidligere ordning:

Østre Landsret anlagde i dom af 18. februar 2015 (19. afd., sag B-3931-13) en skærpet vurdering af tilregnelseskravet, idet landsretten udtalte, at området er "karakteriseret ved en bevidst eller en hertil grænsende groft uagtsom tilsidesættelse af grundlæggende krav til videnskabelig forskning", og at videnskabelig uredelighed "omfatter tilfælde, hvor det med fornøden klarhed må kunne lægges til grund, at den pågældende forsker handlede bevidst eller groft uagtsomt i forbindelse med at forfalske eller forvride det videnskabelige budskab". Vestre Landsret gav i dom af 30. marts 2016 (13. afd., sag B-0864-15) udtryk for lignende betragtninger.

Med 2017-loven valgte lovgiver imidlertid eksplicit **ikke** at videreføre denne skærpede opfattelse:

Med lovforslaget foreslås denne skærpede opfattelse af tilregnelseskravet ikke videreført. Efter lovforslaget skal tilregnelsesvurderingen i relation til videnskabelig uredelighed således foretages i henhold til dansk rets sædvanlige forståelse af begreberne forsæt og grov uagtsomhed, uden at denne vurdering skærpes yderligere.

Vurderingen indebærer heller ikke krav om, at der skal være udvist forsæt eller grov uagtsomhed specifikt i forbindelse med en forfalskning af det videnskabelige budskab – der kan foreligge uredelighed i metodeafsnit, som ikke påvirker produktets videnskabelige budskab, men som alligevel kan skade forskningens integritet.

LOV

Lov om videnskabelig uredelighed m.v. § 3, stk. 1

§ 4 Afgrænsningen til tvivlsom forskningspraksis – hvad falder uden for nævnets kompetence

Lovens § 3, stk. 1, nr. 5 definerer tvivlsom forskningspraksis som brud på alment anerkendte standarder for ansvarlig forskningspraksis, herunder standarderne i Den Danske Kodeks for Integritet i Forskning. Tvivlsom forskningspraksis behandles af forskningsinstitutionerne selv, jf. § 19, og falder uden for nævnets kompetence.

Videnskabelig uredelighed udgør en afgrænset delmængde af det bredere spektrum af tvivlsom forskningspraksis. I praksis betyder dette:

- **Selvplagiat/dobbeltpublikation:** Genbrug af egne tekstpassager uden tværreference er tvivlsom forskningspraksis – ikke uredelighed.
- **Forfatterskabstvister:** Upassende medforfatterskab (gæsteforfatterskab) eller udeladelse af reelle medforfattere er som udgangspunkt tvivlsom forskningspraksis.
- **Citationsmanipulation:** Gaming af impact-faktorer er tvivlsom forskningspraksis.
- **Simple fejl og uagtsomhed:** Forhold der ikke når tærsklen for grov uagtsomhed – fx slurvede kildeangivelser eller utilsigtet mangelfuld data-håndtering – kan være tvivlsom forskningspraksis, men er ikke uredelighed.
- **FFP under bagatelgrænsen:** Selv forsætlig fabrikering, forfalskning eller plagiering kan falde uden for uredelighedsdefinitionen, hvis forholdet kun har haft ringe betydning.

Nævnet kan efter § 17 oversende forhold, som nævnet vurderer er tvivlsom forskningspraksis uden at udgøre uredelighed, til den relevante forskningsinstitution til videre behandling.

Der er en vigtig distinktion: lovens § 3, stk. 2, nr. 2 og 3, fastslår at nævnet ikke tager stilling til videnskabelige teoris holdbarhed eller forskningskvaliteten af et videnskabeligt produkt. Nævnet forholder sig til processen – om forskningen er frembragt ved FFP – men ikke til, om resultaterne er rigtige.

LOV

Lov om videnskabelig uredelighed m.v. § 3, stk. 1

Lov om videnskabelig uredelighed m.v. § 17

Lov om videnskabelig uredelighed m.v. § 19

§ 5 Nævnets praksis – plagiatsager og krav til konkret vurdering

Plagiat er den hyppigst anmeldte kategori i nævnets praksis. Nævnet foretager i plagiat-sager en konkret vurdering af:

- Omfanget af den plagierede tekst, idé eller resultat
- Om der er tale om en tilegnelse uden retmæssig kreditering
- Om der foreligger vildledning om forskerens egen indsats
- Om forholdet er begået forsætligt eller groft uagtsomt
- Om forholdet overskrider bagatelgrænsen

I [NVU-2018-09](#) frifandt nævnet en forsker, der var anmeldt for ti tilfælde af påstået uredelighed i to publikationer om folkeskolereformen. Anmeldelsen omfattede bl.a. påstande om fabrikering ved ændring eller udeladelse af data samt forkert og misvisende gengivelse af tekster og kilder. Nævnet vurderede, at de påståede forhold ikke opfyldte kravene til videnskabelig uredelighed – hverken materielt (omfanget af de konstaterede fejl var under bagatelgrænsen eller faldt uden for definitionerne af FFP) eller subjektivt (tilregnelseskravet var ikke opfyldt).

Sagen illustrerer nævnets tilgang: selv hvor der konstateres unøjagtigheder eller fejl i kildehenvisninger, er det ikke tilstrækkeligt til at statuere uredelighed, medmindre fejlene er af en grovhed og et omfang der opfylder lovens definition og tilregnelseskrav.

LOV

Lov om videnskabelig uredelighed m.v. § 3, stk. 1

PRAKSIS

Nvu · NVU frifandt forsker for påstået uredelighed i publikationer om folkeskolereformen

14.03.2019

Sagsbehandlingen – anmeldelse, institutionens rolle og nævnets procedurer

Sagsbehandlingen følger en to-trins-model:

Første trin – forskningsinstitutionen:

Sager rejses ved anmeldelse til den forskningsinstitution, hvor forskningen er udført, jf. [§ 10](#). Institutionen skal påse at anmeldelsen indeholder oplysninger om det videnskabelige produkt, den eller de forskere sagen vedrører, påstandene om uredelighed og begrundelsen herfor. Er dette opfyldt, udarbejder institutionen en redegørelse for sagens faktiske omstændigheder og oversender til nævnet senest tre måneder efter modtagelsen.

Forskningsinstitutionen har desuden pligt til af egen drift at indgive anmeldelse, hvis der er begrundet mistanke om uredelighed.

Andet trin – Nævnet for Videnskabelig Uredelighed:

Nævnet kan efter [§ 13](#) afvise sager i fire tilfælde:

1. Sagen falder uden for nævnets kompetence
2. Sagen er åbenbart grundløs eller formodes ikke at kunne føre til en afgørelse om uredelighed
3. Omkostningerne ved behandlingen står ikke i rimeligt forhold til betydningen
4. Sagen har meget lille tilknytning til Danmark

Sager der optages til realitetsbehandling skal som udgangspunkt færdigbehandles inden 12 måneder, men fristen kan forlænges ved særlige omstændigheder. Nævnet indhenter som led i sagernes behandling

ekspertbistand efter konkret behov og er beslutningsdygtigt når mindst halvdelen af medlemmerne, herunder formanden, er til stede.

Sager afsluttes med en afgørelse om, at der foreligger eller ikke foreligger videnskabelig uredelighed. Ved konstatering af uredelighed kan nævnet efter [§ 16, stk. 2](#) henstille til tilbagetrækning af det videnskabelige produkt, orientere institutionen, arbejdsgiveren, udgiveren og eventuelle fonde.

LOV

[Lov om videnskabelig uredelighed m.v. § 10](#)[Lov om videnskabelig uredelighed m.v. § 11](#)[Lov om videnskabelig uredelighed m.v. § 13](#)[Lov om videnskabelig uredelighed m.v. § 15](#)[Lov om videnskabelig uredelighed m.v. § 16, stk. 2](#)

§ 7 Nævnets sammensætning og inhabilitetsspørgsmål

Nævnet består efter [§ 5](#) af en formand (landsdommer udpeget efter indstilling fra domstolene) og 8-10 faglige medlemmer (anerkendte forskere udpeget af uddannelses- og forskningsministeren efter åbent opslag og høring af Danmarks Frie Forskningsfond). Medlemmer og suppleanter udpeges for op til fire år med mulighed for genudpegning i samlet seks år.

Inhabilitetsspørgsmål bedømmes efter [forvaltningslovens almindelige regler](#). Folketingets Ombudsmand behandlede i FOB 2013-8 et centralt spørgsmål om inhabilitet under den tidligere UVVU-ordning. En forsker, der af UVVU var fundet skyldig i videnskabelig uredelighed, klagede over at tre UVVU-medlemmer var inhabile, fordi de var ansat ved det samme universitet som anmelderne.

Ombudsmanden udtalte, at ansættelse ved samme universitet som anmelderne ikke i sig selv giver grundlag for at statuere inhabilitet:

Jeg bemærker, at den omstændighed, at han – ligesom anmelderne – er ansat ved [X] Universitet, ikke i sig selv giver grundlag for at statuere inhabilitet efter reglerne i [forvaltningsloven](#).

Der skulle "noget mere til" – fx nære venskaber, personlige modsætningsforhold eller øvrige særlige relationer til sagens parter. Ombudsmanden bemærkede også, at professionelle uoverensstemmelser i videnskabelige sammenhænge efter gældende ret normalt ikke i sig selv kan begrunde inhabilitet.

Principper fra denne sag må antages at gælde tilsvarende for NVU efter 2017-loven, idet inhabilitetsvurderingen fortsat sker efter [forvaltningslovens § 3, stk. 1, nr. 5](#).

LOV

[Forvaltningsloven § 3, stk. 1](#)[Lov om videnskabelig uredelighed m.v. § 5](#)

§ 8 Domstolsprøvelse af nævnets afgørelser og bevisstandarden

Nævnets afgørelser kan efter [§ 18](#) ikke indbringes for anden administrativ myndighed, men kan prøves ved de almindelige domstole.

Under den tidligere UVVU-ordning var der flere eksempler på domstolsprøvelse. De to mest betydningsfulde er:

-

Østre Landsrets dom af 18. februar 2015 (B-3931-13): Landsretten anlagde en skærpet vurdering af tilregnelseskravet og udtalte, at videnskabelig uredelighed "omfatter tilfælde, hvor det med fornøden klarhed må kunne lægges til grund, at den pågældende forsker handlede bevidst eller groft uagtsomt i forbindelse med at forfalske eller forvride det videnskabelige budskab."

- **Vestre Landsrets dom af 30. marts 2016** (B-0864-15): Landsretten gav udtryk for lignende betragtninger om tilregnelseskravet.

Begge domme omhandlede den gamle ordnings bredere uredelighedsdefinition. Med 2017-loven præciserede lovgiver, at den skærpede tilregnelsesvurdering ikke videreføres, og at bevisstandarden er "klar overvægt af sandsynlighed" – den civilretlige bevisstandard, ikke den strafferetlige "ud over enhver rimelig tvivl".

Domstolsprøvelsen omfatter både retlige spørgsmål (er definitionen korrekt anvendt?) og bevismæssige spørgsmål (er der tilstrækkelig dokumentation for det påståede forhold?). Nævnets faglige skøn – fx om en bestemt afvigelse fra forskningspraksis udgør forfalskning der gør forskningen misvisende – må dog antages at nyde en vis deference fra domstolene.

LOV

Lov om videnskabelig uredelighed m.v. § 18

§ 9 Konsekvenser af en afgørelse om videnskabelig uredelighed

Det er vigtigt at fremhæve, at NVU *kun* afgør, om der foreligger videnskabelig uredelighed. Nævnet pålægger ikke sanktioner. De personalemæssige og øvrige konsekvenser tilkommer forskningsinstitutionen og andre relevante aktører.

Ved en afgørelse om uredelighed kan nævnet efter § 16, stk. 2:

- Henstille til forskeren om tilbagetrækning af det videnskabelige produkt
- Orienterer den berørte forskningsinstitution
- Orienterer forskerens arbejdsgiver
- Orienterer udgiveren (fx et tidsskrift) og eventuelt henstille til tilbagetrækning
- Orienterer eventuelle fonde der har finansieret forskningen

De typiske faktiske konsekvenser af en uredelighedsafgørelse omfatter:

- **Publikationstilbagetrækning** (retraction) af videnskabelige artikler
- **Karensperiode** ved ansøgning om forskningsmidler – fx fastsætter bekendtgørelse om bevillingsfunktionen under Danmarks Frie Forskningsfond, at fonden kan fastsætte en karensperiode på op til 2 år for en ansøger, der er kendt videnskabeligt uredelig
- **Afskedigelse eller degradering** ved universitetet – dette afgøres af institutionen efter de personalemæssige regler
- **Krav om tilbagebetaling** af forskningsbevillinger fra fonde og styrelser
- **Tab af akademiske grader** (ph.d. eller doktorgrad) – afgøres af den uddannelsesinstitution der har tildelt graden

Nævnets afgørelser offentliggøres som hovedregel på nævnets hjemmeside, men med hensyn til privatlivsbeskyttelse.

LOV

[Lov om videnskabelig uredelighed m.v. § 16, stk. 2](#)

§ 10 Sammenfatning og aktuel retsstilling

[Lov om videnskabelig uredelighed m.v.](#) har ikke været ændret siden sin vedtagelse i 2017 – der er ingen vedtagne men ikke-konsoliderede ændringer. Loven etablerede et klarere og snævrere uredelighedsbegreb end den tidligere UVVU-ordning ved at fjerne den brede residualkategori "andre alvorlige brud på god videnskabelig praksis" og afgrænse til alene FFP.

Nævnets praksis viser en konsekvent tilgang:

- **Streng materiel afgrænsning:** Kun fabrikation, forfalskning og plagiat over bagatelgrænsen falder inden for kompetencen
- **Krav om tilregnelser:** Der stilles krav om forsæt eller grov uagtsomhed – simpel uagtsomhed er ikke tilstrækkelig
- **Konkret vurdering:** Hvert påstået forhold vurderes individuelt med inddragelse af forskningspraksis på det pågældende område
- **Civilretlig bevisstandard:** Klar overvægt af sandsynlighed, ikke strafferetlig bevisbyrde
- **Tydeligt grænseskel til tvivlsom forskningspraksis:** Selvplagiat, forfatterskabstvister, citationsmanipulation og andre brud på god forskningspraksis håndteres af institutionerne

Afgrænsningen mod [bedrageri](#) (straffelovens §§ 159 og 279) har desuden relevans i de sjældne tilfælde, hvor videnskabelig uredelighed indebærer svindel med forskningsbevillinger. Her vil den strafferetlige forfølgning følge sit eget spor parallelt med nævnets vurdering.

Forskningsinstitutionernes egne retningslinjer for tvivlsom forskningspraksis, jf. lovens [§ 20](#), udgør det komplementære reguleringsplan – Den Danske Kodeks for Integritet i Forskning fra 2014 fastlægger de overordnede principper om ærlighed, gennemsigtighed og ansvarlighed som institutionerne forventes at håndhæve.

LOV

[Lov om videnskabelig uredelighed m.v. § 3, stk. 1](#)

[Lov om videnskabelig uredelighed m.v. § 20](#)

PRAKSIS **Nvu** · NVU frifandt forsker for påstået uredelighed i publikationer om folkeskolereformen

14.03.2019

REFERENCE Lovgrundlag

5 paragraffer

[Forvaltningsloven § 3](#)

stk. 1

[Lov om videnskabelig uredelighed m.v. § 3](#)

stk. 1, 2

[Lov om videnskabelig uredelighed m.v. § 4](#)

[Lov om videnskabelig uredelighed m.v. § 13](#)

Lov om videnskabelig uredelighed
m.v. § 16

MATERIALE Citerede afgørelser

1 afgørelse

NVU · NÆVN / KLAGEINSTANS

1

14.03.2019 NVU frifandt forsker for påstået uredelighed i publikationer om folkeskolereformen

NVU-2018-09